

Майатаабы «Кэнчээри» оџону сайыннарар киин

**«Куобахчаан төрөөбүт күнэ»
Кыра бөлөх оџолоругар бииргэ оонньооһун конспега**

Иитээччи Попова
Раиса Анатольевна

Майя, 2019 с.

Дьарык сыала: оонньуу нөнүө кыра саастаах оҕолорго ахсаанга билиилэрин чингэтии

Соруктара:

- Оҕону оонньууга көбүлээһин
- Толкуйдуур дьобуру сайыннарыы
- кыһыл, саһархай, халлаан күөх өтнөрү, улахан/кыра өйдөбүлү; геометрической быһыыны (үс муннук, квадрат) хатылааһын
- 3 диэри ахсаан аабыы
- Оҕолору хамсаныылаах оонньууга көбүлээһин
- Пааранан (иккилии буолан) турарга үөрэтии
- Ооньуттан оҕолор дуоһуйууну ылалларын ситиһии

Туттуллар матырыйааллар:

- Шарик
- Төрөөбүт күннээҕи гирлянда
- эбэрдэ сурук
- колпак-бэргэһэ
- иһит-хомуос
- бичиэнньэ, торт
- Бэлэм эбэрдэлээх открытка, сыһыарыллар карточкалар
- Муузукалар: бэһиэлэй фоной муузукалар, «Төрөөбүт күннүнэн» фоной муузука
- Эһэ сирэйин мааската, арбаах буолар манан танас
- Тыаһыыр трубочкалар

1 этап. Маша кыыс кэлиитэ. Киирин этап

Бөлөх иһигэр төрөөбүт күннээҕи гирлянда ыйаммыт, оҕолор олоппоско олороллор. Эмискэ хас да шарик тутуурдаах, корзина кыбыныылаах, үөрбүт-көппүт настарыанньалаах, «Маша уонна эһэ» мультиктан Маша (иитээччи) кыыс ойон киирэр.

Маша:

-- Үтүө күнүнэн, оҕолоор. Мин кимминий? (Машаҕын дииллэр оҕолор). Саамай сөп, мин эһиги сөбүлээн көрөр мультиккытыттан ыалдыттыы, эһигини кытта үөрэ-көтө оонньуу кэлиим. Оҕолоор, эһиэхэ кэлэн иһэн куобахчааны көрүстүм. Куобахчаан бүгүн төрөөбүт күнэ эбит, 3 сааһын туолар. Сотору биһиэхэ, манна күүлэйдии кэлэр үһү. Киниэхэ умнуллубат кэрэ-бэлиэ, үөрүүлээх төрөөбүт күнү бэлэхтиибит дуо? (оҕолор үөрэ-көтө сөбүлэхэллэр)

Маша:

-- Чэ оччоҕуна, оҕолоор, бэлэмнэммитинэн барыаххайын.

Оҕолору кытта тугу гынарын сүбэлэхэр.

2 этап. Төрөөбүт күнүгэ бэлэмнэнии, киэргэтии

Маша ильдэ кэлбит шаригын ыйыылар, төрөөбүт күннээҕи колпак кэтэллэр. Шарик ыйыы сылдьан шариктарын дьүһүнүн санаталлар:

--Хас саһархай шарик баарый? (үс дииллэр), онтон халлаан күөх? (биир), кыһыл? (икки) (шариктарын бары биргэ ааҕаллар 1, 2, 3)

Маша:

-- Төрөөбүт күннээҕи саамай минньигэс ас тугуй оҕолоор? (туорт дииллэр оҕолор) Чэ, бииргэ остуолбутун баран тардыаҕын, аспытын бэлэмниэбин.

Маша суумкатыттан геометрической фигуралаах бичиэнньэлэри таһаарар.

Оҕолор номнуо остуолга чааскылары, тэриэккэлэри, бииккэлэри таһаарбыттар, туортарын уурбуттар.

Маша:

--Оҕолоор, бу бичиэнньэлэри арааран ууруохха дии. Хайдах быһыылааҕый бу бичиэнньэ (квадрат), саамай сөп, оттон бу бичиэннтэ быһыыта? (үс

муннук). Маладыаастаар, саамай элбэх хайдах быһыылаах бичиэннэ эбитий, оҕолоор (квадрат). Кырдык даҕаныы дии?

-- Көрүн эрэ, оҕолоор, иһиттэри! Саамай кыра чааскы баар дуу (бу баар). Ээ, хайдах дьүһүннээбий? (кыһыл) Саамай сөп, оттон улахан? (оҕолору хайҕыыр)

-- Онтон туорпут быһыытын көрүөххэйинг эрэ (төкүнүк дииллэр) Маладыаастаар! Туорка туох баар буолуохтааҕый? (чумэчи дииллэр)

Маша корзинатыттан чүмэчи хостуур. Оҕолору кытта тэнгэ чүмэчилэрин ахсаанын ааҕаллар (биир, икки, үс). Оҕолор туорка чүмэчилэрин ааҕа-ааҕа уураллар.

3 этап. Куобахчаанна эбэрдэ откыртка оноруу

Маша оҕолору муннукка ынырар уонна этэр:

-- Оҕолоор, куобахчааммытыгар эбэрдэ откыртка бэлэхтиибит дуо? (аһаа, бэлэхтиэххэ)

Дуоскаҕа бэлэм откыртка шаблонугар баран остуолга сытар карточкалары ис хоһоонугар сөп түбэһиннэрэрэн иилэллэр. Түмүгэр олус үчүгэй ис хоһоонноох откыртка бэлэм буолар: «Кунду куобахчаан. 3 сааскынан, өрүү үөрэ сырыт, сибэккени харыстаа, кинигэни сэргээ, кэмпие тиһааа сиэмэ, ийэбин, аҕабын таптаа». Маша указканан ыйан биэрэн көмөлөһөр уонна тылларын бэлэмнэнэн бары бииргэ ааҕаллар.

Эмискэ Маша чаһыытын көрөр, куобахчаан кэлэрэ чуҕаһабыт диэн этэр.

--Оҕолоор, куобахчаан кэлэригэр мин муузука тыһаатыам,

-- Биһиги саһахпыт уонна эмискэ тахсан кэлиэхпит – дииллэр оҕолор.

4 этап. Куобахчаан кэлиитэ

Маша ырыатын тыһаатар уонна аан диэки баран куобахчааны киллэрэр. Куобахчаан (былааччылайалаах, колпаактаах):

--Үтүө күнүнэн, оҕолоор.

Эмискэ муузука добуһуолугар оҕолор “Эбэрдээ” диэн ытыстарын таһына-таһына тахсан кэлэллэр. Үөрүүлээх-көтүүлээх кэм тосхойор.

Маша:

--Оҕолоор куобахчаанна биһиги туох сюр-призтаахпытый?

--Откырткалаахпыт

Оболор куобахчааны ынгыран открыткаларын көрдөрөллөр, истин эбэрдэлэрин аабаллар. Куобахчаан олус үөрэр, махтанар. Салбыы куобахчааны остуолга ынгыраллар.

Бары бииргэ, төрөөбүт күннээххэ көмөлөһөн туортарын чүмэчитин үрэллэр.

5 этап. “Эһэлээх тыаҕа” хамсаныылаах оонньоу

Куобахчаан:

--Оболоор, миигин кытта оонньооххутун баҕарабыт? (аһаа, баҕарабыт) Таабырыммын тайын эрэ: «Хара тыа хаһаайына, Маша кыыс доҕоро?»

Оболор «Эһэ» дииллэр. (Куобахчаан «Саамай сеп» диир)

Куобахчаан «Эһэлээх тыаҕа» хамсаныылаах оонньоуну оонньоотор. Бу оонньоу сылдьан эһэ хас обону туппутун аабаллар.(1-3 дылы)

6 этап. Төрөөбүт күннээҕи ырыа-тойук, хоробуот

Маша:

--Куобахчааммытын кытта «Төрөөбүт күннүнэн» муузука добуһуолугар хоробуоттуоххайын эрээ.

Куобахчааны олоппоско ортотугар олордоллор уонна төгүрүччү бэһиэлэйдик ыллыы-ыллыы хоробуот тэрийэллэр.

Салбыы иккили буолан, бэһиэлэй ырыаҕа үнкүүлүүлэр. Куобахчааннарын эмиэ үнкүүгэ ынгыраллар.

Куобахчан:

-- Оболоор, Машаа, эһиги мин төрөөбүт күммүн олус бэһиэлэйдик, умнуллубаттык тэрийбиккитигэр махтал уонна бу оонньоурдары эһиэхэ бэлэх уунабын. (тыаһыыр трубочкалары биэрэр)

Оболор олус үөрэллэр, махтаналлар уонна тутатына тыаһаппытынан бараллар.

7 этап. Түмүк

Маша оболортон бүгүммү төрөөбүт күн туһунан ыйыталаһар, оболор тугу сөбүлээбиттэрин кэпсииллэр уонна бары салбыы үөрэ-көтө атын оболорго куобахчаан төрөөбүт күнүн кэпсии бараллар.

Раиса Попова
Кыра бөлөх иитээччитэ